

FOGARAS ÉS VIDÉKE

Társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági hetilap.

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva, vidékre postán küldve:
Egész évre 8 Kor., félévre 4 K., 1/4 évre 2 K.
Egyes szám ára 16 fillér.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Thierfeld D. könyvkereskedése.

A hirdetések díját jutányosan számítjuk.
Nyílt tér: soronkint 20 fill.
Hirdetések és Nyílt tér díja előre fizetendő
Kéziratokat nem adunk vissza.

Zöld Ász.

Fogaras, 1907. szept. 14.

Azt a titulust adhattuk volna ennek a cikknek, hogy: Ősz! De mivel magyar dolgokról akarunk írni a magyaroknak, kénytelenek vagyunk a *harminckétlevelű* biblia metaforáinak egyikét beidézni s hogy jobban értsünk a pusztába kiáltó szón, nevezzük szebbik néven a gyermeket, hívjuk őt: zöld Ásznak, amint hogy az is, no meg ezt jobban meg is értik az emberek. A természettudományi ősz kezdete ugyan csak egy hét múlva lesz itt, de nekünk beszélhetnek az „asztromókusok” amit akarnak. Mi abból ítélünk, illetve következtetünk kibicként a zöld ászra, mert ökörnyalak uszkálnak a levegőben s itt az ősz a pitvar ajtóban. No meg abból is következtetünk, mert lejárnak a nyaralási váltók és a diák apjától öt koronát kér nullcirklire, egy hatost szépiaróm festékre és két forint huszat szótárra. Itt az ősz, itt az ősz és Kissinken, no meg Kálboron nemsokára szüretelni fognak — de mások!

Elmult a nyár, elmult vele a Tök Ász! Egy pár nap óta már zöld a tromf és nem tök, bár az anyagi viszonyok többé nem zilálható halmazállapota miatt kurucul káromkodnak az emberek és azt mondják, hogy tök a tromf egye meg a fene a világot! De tényleg! Szeptembert mutat a kalendárium, megnyiták az iskolák s nemsokára Fejér Károly is berukkol a mozgó truppallal s általános komédiás világ lesz Fogarason, habár maga az élet, a társadalom is egy nagy komédia, amelyben az a tragikai, vagy komikai hős — már amint vesszük a dolgot — aki *tünkremán!* Lesz cirkusz felséges nép! Megkezdődnek a bálók a különböző *jótekonycélokra* és még sem lesz lágy kenyér a kékgálliccal fertőtlenített szőlőhöz. Mert a szőlő vagy a másé, vagy a filokszeraké, de nem az enyém, se nem az övé és nem is a mienk.

Régeinte a szüret a nektáros Tokajtól egészen a bicskanyiló kálbori vinkóig, vagy serétes szőlőszemig, amivel nyulat lehetett volna trefelni, nótássá tette az országot, megszólalt a szőlőhegyeken a

tavaszi visszhangja: az isteni dal s este pedig cigányzene mellett rakéták pukantak szét a párás légben.

Hja! ennek a hencidától-boncidaig tartó vig szüretnek most van a bójtje, most van a kaccenjammere! Volt akkor kedély, must, bor, pénz, reménység. Költői tartalmat adott a szeptemberi aranyjezi napoknak, csak úgy mint karácsony a decembervégi hóeséses időknek. Hol van most az isteni poézis??...

Ugyszólván minden kád mellett — legalább in effigie — ott leselkedik a — *végrehajtó!* Mert kinek szüretelünk, ha nem másoknak! Arról nem is beszélünk, hogy a *prés* maga egy szomorú jelvény, mert önkénytelenül is — akarva nem akarva — eszébe jut az embernek az *adóprés!* Ime egy válságos nyár után itt a kellemes *ősz*, mely átmenet a kilátástalan télbe. Igen különös karácsonyi ünnepeink készülnek.

A távozó fecskékkel el fog távozni az utolsó ingünk is. A fecskék tavasszal visszajönnek, de az utolsó ingünket nem hozza ám vissza senki sem, az uszni fog.

T Á R C A

HARANG-POSTA.

Beszél a
Harang;
Oly méla
A hang...
A lelke
E noszre
De messzo
Barang!

*
Megtvetve már
Az ágyam,
Álomra vár
Az lágyan...
De nem pihen
A szív, hiszen
Feléd viszen
A vágyam!

*
Harang! rád hittél
Bizom dalom'.
Hozzá te vidd el
Gyors szárnyakon.
Ott áll a tölgnél,
— Mi vésztől ójja, —
A házikója
Domboldalon.

Suhanj be ablakán
Kelet felől majd.
S ha már aludna tán,
Vigyázz: ne üss zajt!
Csak félve rá hajolj,
Fülébe sugd nevem',
Szerelmi nagy hevem',
Mely ad oly égi bajt!

*
Aztán sietve
Csak visszatérj.
Röpül az este,
Hosszu az éj!
S e hosszú éjen
Ő róla nókem,
— Ki üdvösségem, —
Sokat mesélj!

*
Siess, szaladj
Már jobban!
Beszélj! ne hagyj
E kinban!...
... Rossz posta ez!
Perc percre fut,
S mit szólni tud:
Csak bim-bam!

*
Nem szól a
Harang!
Elmula
A hang...
S a lelke

E csendbe
Merengve
Barang!

Halmy Gyula.

Ut a Helikonhoz.

— Egy alanyi költő önvalomásai —

Egykor, néma magányomban, mielőtt a költéssel foglalkoztam volna, kezembe vetém Géntusz Mór verskötetét. És amidőn a csengőbongó rimek elandalíták merengő lelkemet, úgy tetszék, mintha magam előtt látnám a Génuszt, de nem azt a sokat emlegetett bájos hölgy-alakot, hanem Mórt, az alanyi költőt, aki hosszú haját megsimitván, így szóla hozzám:

— Ha meghatották dalaim a szívedet, ragadj te is lantot és dalolj velem együtt égi kedvteléssel!

— Sok el nem mondott érzelem zibong ugyan lelkem anda mélyén, de hogyan tudnám én azokat versbe önteni, óh Mór?!

— Hogyan — válaszolt Géniuszt — hát egyszerűen úgy, hogy homlokodon csókollak és azután a többi már magától fog menni!

És homlokodon csókolt.

— Ah! — kiálték — már is érzem szívedben a dalvágyat. De témát, témát adj nekem, oh Génuszt!

— Téma kell? Jó! Ime: „arasztparasztparaszt-marasztparaszt.” Erről a thémáról készíts

Talán lehetne még segíteni! Mert hiszen a logikai kibontakozás önként kínálkozik. Redukálnunk kell igényeinket. Száz koronás panamakalap helyett be kellene érünk két koronás szalmakalappal. Nem szükséges drága amerikai cipőben járnunk, beérhetjük olcsó vikszos lábbelivel. Nem kell adni a gazdagot. Ismerjük el mi is — amit már mindenki tud felőlünk — hogy bizony szegények vagyunk!

A nép pedig, az istenadta nép, ne igyék pálinkát és ne verje el a keresetét és a feleségét minden szombaton! Iparosaink kevesebbet járjanak kávéházba, kevesebbet kártyázzanak s több időt töltsenek a műhelybe. A földmives szokják hozzá, hogy nem elég az üdvösségre, a jó napocskára, no meg az esőcskére rábizni a kenyér termelést és főleg szokják hozzá, hogy szabad ám télen is dolgozni, nemcsak aratáskor.

Ezek volnának a megoldások. Csak hogy az osztrák sógor jól tudja, hogy rogyásig politizálunk, de nem engedjük magunkat rábeszéltetni arról a már hazuggá vált aksiomáról, hogy:

— Szegények vagyunk, de jól élünk! Nem így van. Már most így kell mondanunk:

— Szegények vagyunk, ellenben úgy élünk, mint a kutya a kutban!

Ha most ősszel a magyarok egy kissé visszahúznák a lábukat a kurta takaró alá és megfogadnák azt a józan tanácsot, hogy mentől nagyobb a kamatláb, annál kisebb lábon kell élni, talán akkor — javulna a helyzet cinozurája?? Külső körülményektől csak rosszabbodást várhatunk. A segítséget önmagunkon

kivül máshol nem találhatjuk. Tekintve a szüreti idő kékgálicos és jelzőlogkölcönös poézisét, melyet hiába akarnak menteni a piros gerezdekről visszaverődő őszi reflexszek és hiába akarnak álmotag misztikumba burkolni a levegőt befátyoló hajnali ködök, színes párák és egész nap szállongó ökörnyal fonalak, talán egy kissé brüszk, egy kissé hideg-lelős az az elmélkedés, mely egészen másként hangzik, mint egy szüreti dikció!

De hát szó ami szó, beleesett a filokszera a szüreti vigasságba és nem elég ide az amerikai oltvány! Amerikai munkakedv, amerikai szellem is kell ide egy kevés és akkor elpusztul ez a filokszera is.

De polgármestert s városi tisztviselőket választani lehet ám a Roth jó borocskája mellett is, most hát korteskedjünk amellet és résen legyünk, hogy akik már elmentek, azok újra itt ne idvezüljenek.

Ezek a gondolatok lepnek meg most a zöld ászat ábrázoló művészi festmény előtt . . . a többit pedig, tudniillik a rendezett tanácsu város tisztviselőinek a választását majd mi a redakció ablakaiból kibicelve gusztáljuk, — bár csak jól sülné el a fegyver, hogy ne mondana csütörtököt. . . .

— 6.

Harc a diplomáért.

Az idei középiskolai értesítők adatai szerint mintegy 15000 derek ifju hagyta el az iskolát boldogan, zsebében érettségi bizonyítvánnyal, szívében telve szép reményekkel. Az iskolai port lerázó nyári szórakozások után immár itt van az idő, amikor ez a 15000 derek ifju életének egyik legfontosabb

momentuma, a pályaválasztás kérdésében dönt. A szülők, a családi tanács és az ifju megállapodnak valamely diplománál és az ifju ember telve reménységgel és nemes ambícióval utra kél, hogy hosszú, nehéz küzdelmek árán kivívja magának a boldogságot, megelégedést, örömet ígérő diplomát.

A diploma! Ez a pergamen az élet boldogságának kuforrása. De mintha még sem az volna! Ügyvédek, bírák, orvosok, tanárok, mérnökök, hivatalnokok, szóval az összes diplomások panaszkodnak a megélhetés lehetetlensége miatt. És valóban nagy lehet a baj, mikor már elismert és el nem ismert kitűnő elmék is arra gondolnak, hogy az egyetemek és főiskolák kapuit be kell zárni és az ország legliberálisabbnak tartott testülete is (nem oly régen) azon vitakozott, hogy ne hozza be a numerus clausust?

Ha így áll a dolog, mi lehet az oka mégis a diploma utáni hajszának? A végső oka mindenesetre az, hogy régi, megcsontodott közfelfogásunkból — mely szerint magyar ember jogász vagy katona lehet — egy évszázad alatt kénytelenségből csak annyit engedünk, hogy a „magyar ember bármiféle honoriator is lehet.“

A legnagyobb baj az, hogy középiskolai tanrendszerünk úgy alakult ki, hogy csakis ezt a közfelfogást szolgálja. A középiskolák tulajdonképeni feladata az lenne, hogy praktikus gondolkozó, általános műveltségű ifjakat neveljenek. A praktikus gondolkodás a reális megélhetés, az általános műveltség a társadalmi érintkezés simaságának feltétele. E két feltétel nélkül az élet sivár és meddő, mert a praktikus gondolkodás általános műveltség nélkül csak a legprimitívebb viszonyok között érvényesülhet, ilyen viszonylatok pedig a mai rendkívül komplikált életü társadalomban felette ritkák; az általános elméleti műveltség pedig praktikus gondolkodás nélkül a reális életben improduktív, cselekvő-képtelen, gyámkodásra szoruló és a legtöbb esetben csak az értelmi-ségi proletárius szülője.

nekem egy dalt. Félóra mulva visszatérek és meg fogom látni, érdemes vagy-e a csókomra?

Szólt Génusz és eltűnt.

Én pedig a thémát jól meghányva-vetve úgy találtam, hogy annak bizonyos mérvben borongós hangulata van, miért is a félóra mulva visszatérő Génusznak a következő elégiát lehettem szerencsés fölolvasni:

Éltűntet a végzet kiméri araszttal,
Legyen dolga urral, vagy akár paraszttal;
Be lesz növe sirunk egyformán haraszttal . . .
E világon minket semmi sem marasztal!

Génusz mosolyogva szólt:

— Ah, barátom! tehát világfájdalmasak vagyunk! No ez is valami, hanem te a thémát elferdítettél és aztán hol van a versedben a váratlan fordulat, az eszme-villanyka?

— Az eszme-villanyka?

— Igen, igen! mert mindaddig zárva lesz előtted az ut Helikonhoz, amíg az eszme-villanykákra be nem rendezed magadat.

— És hol rendelhetném meg azokat?

— Nálam! — szólt Génusz önértetesen.

— Oh adj, oh adj nekem.

Villanykát hü csehem!

— Adok! Tehát vedd tudomásul, hogy a főntebbi thémát így kellett volna kidolgoznod:

Huncut a paraszt,
Mihelyt egy araszt.

Nem zörög a haraszt,
Ha nem fuj a — maraszt!

Ez a villanyka olyan ütést mért rám, hogy eszméletlenül terültem el a földön.

— Mi bajod barátom? — kérde Génusz részvétellel.

— Megütött a szél, akarom mondani a „maraszt.“

— Térj magadhoz és vedd eszedbe, hogy én nem pusztán a rim kedvéért használtam a szél helyett a maraszt-ot, mert ha tetszik, bebizonyíthatom, hogy a kirgiz, szamajéd, cseremiz és votják nyelvekben, a melyeket sokan drága anyanyelvünk rokonainak mondanak, a szelet egyszerűen maraszt-nak nevezik. Mig tehát a maraszt egyrésztől pompás rimet ad, addig másrésztől annyit vitatott nyelvrokonságunkra is rámutat; mint ilyen, a nemzeti hiúságot legyezgeti, sőt eszme-villanykának sem a legutolsó.

— Ah, Mór! — kiálték lelkesülten — én követlek téged!

— Akkor Isten áldjon! A Mór megtette köteletségét, a Mór elmehet! — szólt Génusz és újból megcsókolván homlokomat, egy operett-hős könnyedséggel eltűnt.

Én pedig szent lázban égve kiáltám a távozó után:

Ki homlokon megcsókolá,
Csókja édes, mint csókolá.

De, mert ő volt a Génusz . . .
Kár, hogy immár elménusz!

E pillanat óta járok a költészet szent berkeiben. De dallaim, bevallom, eleintén csak álmodozók, határozott tárgyat nélkülözők voltak mindaddig, amíg vágyaim összeségét az isteni Margitban föl nem leltem.

Margit színész nő volt. Hozzá, egyedül csak hozzá irtam legszebb dalaimat. És ő bár kacér volt, bár engem észre sem vett, mégis be kell ismernem, hogy Génusz Mór egyedül aligha tett volna engem költővé, mert hiába, csupán csak egy nő lehet az, aki az alanyi költőt a Helikonra emelheti.

Hogy hova emelkedett föl szerelmi líráim a Margit iránti mély érzelem vulkánjából, az leginkább a „Vágy“ című költeményemben csucosodik ki, melyben a zord tél hidegével szemben a tavasz édes reményével biztatgatom magamat, de egytálla megrázó szívtragédiámat is előre sejtteni engedem. A költeményben így sóhajtok:

Ha majd elszállnak a ködök,
Kék ibolyból kuszorut kötök
És azt néked adom, Margit!
Bár büszkséged har'git.

Nézz hát rám, szende művésznő!
Szűm sajt, ha e nemű vész nő:
De pénzem nincs, oh Margitkám!
S láthatlak csak nagyon ritkán.

Középiskoláink mai tanrendszere teljesen mellőzi a növendékek praktikus gondolkodásának kifejlesztését, kizárólagos céljának csak az általános elméleti műveltség terjesztését tűzte ki. Nyolc éven át a görög és római klasszikusokból megtanuljuk a fenséges eszményit; a magyar és idegen irodalomtörténetekből megtanulunk lelkesülni jelleseinkért és csodálni a külföld hallhatatlansait. A hazai történelemből megismerjük a honszeretetet fenséges példáit, a dicsőségteljes és szomorú napokat; a világtörténelem megtanít egyes országok és az egész emberiség lángelméinek csodálatára és a nagy bűnösök elítélésére; a földrajzból kívülről tudjuk a legelrejtettebb zugállamocskák fekvését, határait, klimatikus és etnografiai viszonyait. És amikor érettségi bizonyítványunk tudásunk ome bőségéről tanuskodik, mit sem tudunk arról, hogy kik készítették a klasszikusok számára a papirust, a stylost, a viaszklemezt; kik és hogyan hozták ezeket forgalomba? Kik készítették Miltonnak, Cervantesnek, Petrarcanak, Petőfinek ruháit, csizmáit, stb.? Kik és hogyan szántottak, vetettek, arattak addig, míg törekvő Hunyadyok, hollós Mátyások, Zrinyi Miklóskok és a többi félisteneink dicsőségteljesen hadakoztak? Kepler után kiszámítjuk a napnak és a bolygóknak távolságát és nem tudunk kiállítani egy szabályszerű nyugtát. Ismerjük Grönland jegét és a Sahara forró homokját és kalauzolás nélkül nem tudunk eljutni Vámspércésre.

Középiskoláink tanrendszere egy eszményi világot tesz otthonukká, melyben csak az értelmiség kiválóságaiért tudunk lelkesülni, a mindennapi élet jelenségeiről soha sem hallunk, ha látunk ilyeneket, idegenkedve visszahuzódunk tőlük, hozzánk nem méltó, alárendelt jelentőségű dolgoknak tekintjük.

Minden középiskolai tantárgy csak az értelmiség fejlesztésének eszköze, a gyakorlati élet jelenségeit semmiféle tantárgy nem ismerteti, az ipar és kereskedelem nagyjairól hallgat a krónika. Nem hiszem, hogy nagyon

sok érett diák tudná azt, hogy ki volt Gutenberg János, Sachs János, Kraft Ádám, Wischer Péter, Dürer Albrecht, a Fuggerek? Ki volt Vauban és tanítványa De Riviere? Ki volt Lakatos Péter, a poprádi rézműves, a rézvasaló föltalálója? Ki volt Huszti András, az első magyar börgyáros, egri Barát Péter, a híres építőmester, II. Rákóczi Ferenc fejedelem sárospataki híres kastélyának építője?

Valószínűleg azt is kevés érett diák tudja, hogy pl. a könyvnyomtatás vagy az üvegyártás föltalálása mily nagy fordulatot okozott az emberiség életében? Vagy például, hogy a Fuggerek pénzügyi műveletei mennyire befolyásolták nemcsak hazánk, hanem az egész Európa XVI. századbeli történelmét? Dicső emlékü II. Rákóczi Ferenc fejedelmünk érdemei közül is sokan kifejejtették azt, hogy Huszton börgyárat, Alsóháromban üveghutákat létesített.

Mindezekről tudomásunk nincs, mert középiskoláinkban csak az értelmiségi élet fontos jelenségeit ismerhettük meg; a gyakorlati élet jelenségeit, ha korszakot alkotók, csak futólag, ha pedig csak a fokozatos fejlődést eredményezők, egyáltalán nem. Hannibálról, Pithagorasról, Julius Caesarról, Cicerről, Horatiusról sok bámulatos, szép és dicső dolgot tudunk; a gyakorlati élet kiválóságairól keveset vagy semmit és amit tudunk, azt is csak alárendelt jelentőségűnek tartjuk.

Természetes, hogy a zsenge gyermek ebben az eszmekörben növekedvén ifjává, szépnek és jelentősnek csak az értelmiségi pályát tartja s nem csodálható, ha mindegyik Julius Caesar, Pithogoras, Cicero és Horatius akar lenni. Ki tudhatja azt, hogy tanrendszere mellett hány Gutenbergünk, Fuggereünk, Lakatos Péterünk és Huszti Andrásunk veszett el?

Az értelmiségi tultengést nem az egyetlen kapuinak bezárása, nem a numerus clausura fogja megakadályozni, hanem középiskoláink olyan tanrendszere, a mely a zsenge

gyermekkel és a fejlődő ifjával megérteti, ugyszólván köztudattá teszi, hogy az emberiség jóltevői nem csupán a nagy hadvezérek, kiváló tudósok, lángelkű költők és híres művészek, hanem azok a milliók is, a kik az emberiség haladásán évszázadokon át iparban, kereskedelemben csendesen munkálkodtak. Nemcsak az értelmiségi pályán alkothatni szépet és csodálatosat, hanem a gyakorlati mesterségekben is és az értelmiség korifeusai egyetlen fokkal sem állanak magasabban a gyakorlati élet kiválóságainál, mert a gyakorlati élet vívmányai és csendes munkálkodása éppen olyan nélkülözhetetlen föltételei az emberiség haladásának, mint az értelmiség hatalmas eszméi vagy csendes, bürokratikus munkája.

Addig, míg középiskolai tanrendszere csak az értelmiségi élet jelenségeire fekteti a fösulyt, a mindennapi élet jelenségeivel pedig nem törődik, a míg az elméleti tudományokat tárgyaló tantárgyak mellett, a gyakorlati élet ismereteit tárgyaló tantárgyaknak pl. a nemzetgazdaságtannak középiskoláinkban helyet nem adunk, ne csodálkozzunk azon, hogy érett ifjaink praktikusán gondolkozni nem tudnak és így valamennyiök csak a diplomát tekintik ígéret földjének, mert az élet másik oldalát nem is ismerik, abban tehát szépet, dicsőt nem is láthatnak.

Dr. Kovács Gábor,
debreceni jogakadémiai tanár.

A vasut.

Napjainkban, midőn az egész művelt világ azon igyekszik, hogy a vasuti menetjegyek árát minél olcsóbbá tegye, megadván így az utazás lehetőségét a legegyszerűbb néposztálynak is, — érthető megdöbbenést és felháborodást keltett Fogarason a hír, hogy szeptember hó 1-étől a Fogarastól Nagyszebenig járó vasuti menetdíjat 80 fillérrel fel-

*
Am a tavasz már közelget:
Üzd hát szümből a bu-fell'get:
Ha nem üzd, ugy Margitta,
Szakadjon rád a Hargitta!

És mintha én is tagja lennék az „Elátkozott családnak, nálam is diadalra jutott amaz örök erkölcsi eszme, hogy az átok visszahull az átokmondó fejére, aminek oly megragadó módon adok kifejezést a „Szakítás“ című költeményemben:

Ibolyecskort el se vettél,
Inasoddal kilöktél! . . .
Oh Margitta, oh Margitta,
En rám szakadt a Hargitta!

Ez a csalódás és utána a mély, leverő szomorúság ovatossá tett engem a nők körül. Ah, engem ugyan nem fogtok többé oly könnyen elbolondítani ti álarcos angyalok! Ennek a hangulatomnak köszönik lételüket azok a villanykám, amelyekben szellemet és bohém kedélyemet egyaránt csillogtatom s amelyek, mellesleg megjegyezve, akár egy Heinének is becsületére válnának. Hogy csak egyet említsek, itt van például „Téli dal“-om:

Lehullt a hó!
Nem csak a hó:
— Már meghocsásson kis hamis —
Lehullt az ön álarca is!

Befagy a víz!
Nem csak a víz:
— Pardont rebegek bár nagyot —
De terve szinte befagyott!

Vagy a „Közöny“ című versem:

A szerelem a szívemen
Ha dörömböl,
Messze üzöm, messze hajtom
Öt körömből,
Mert különben lenne megint
Sziv-karambol,
És ihatnék bor helyett but
Poharamból!

Igy kiemelkedve az első szerelmi mámor naivságából, hajlamom a románc felé vont, amely téren majdnem balladai magaslatra emelkedtem, például:

Iok és a plók.

Korcsmáros az Icik,
Gyerekei picik.
S mondják: Papa, Icik!
Vegyél nekünk bicik-
Lit!

Hogy majd vesz, azt hiszik,
De nem vesz ám Icik.
Ej, ej Icik, Icik!
Mit szólnak a picik,
Ha nem veszel bicik-
Lit?!

És ha valaki azt állitaná, hogy a népdalokról megfeledkeztem, annak elég legyen csak a következő művemre mutatnom:

Népdal.

Volt nekem egy kedvesem
Hogy a kakas csipje meg!
De nem szeret már engem,
Hogy a macaka rugja meg!

Ha nem szeret, nem szeret
Fikomadtá, Sári szotty!
Tanálok lányt eleget . . .
Rózsám ide kuporodj!

De látom, hogy ezek után nem lehet többé a földön maradnom. Ime! ott jön már két angyal, akik dioshimnuszomat énekelik: Te feléd lebegünk mi, miként e dicső anapészus, Helikonra viszünk, mivel életed itt leve vészus!

Haj, jámbor angyalok! Hiába ragadtok ti engemet el! En a másvilágról is vissza fogok járni halovány arcommal, részint hogy fejemre helyezzem a megérdemelt koszorút, melyeket a hálás utókor fog számomra kötni, részint hogy elzengjem hattyudalomat, amelyet megdicsőülésem után fogok eképen megírni:

Oh költőtárs! a menybe,
Ha visznek is: ne menj be!
Ám ha majdan itt vagy ott,
Egy likat látsz, jó nagyot,
Oh tekints be e likon:
Ott van, ott a Helikon!

Aki ebben a cikkben a mai lantos költészet satiráját vélné fölfedezni, arra igazán megharagszik:

a közböcsánatért esdő:

Halmy Gyula.

emelték. Ez már igazán nagyon méltatlan dolog! Hiszen — mint fentebb is mondtam — kész nevetség most, amikor inkább mindenütt olcsóbbá teszik a vasuti díjakat, — emelni az árt! Dehát természetesen Fogarasnak ebben is más-ként kell haladnia, mint az egész világnak. És még jól van, belenyugsunk, ha 20—30 fillérrel emelik a viteldíjat, de 80 fillérrel emelni ez már igazán sok! Aki eddig 2 kor. 20 fillérrel jöhetett, az most 3 koronát fizet! Ilyen nagy százalékra dolgozni talán mégsem helyes dolog!

De meg miféle eljárás az a közönséggel szemben, hogy egyáltalán nem tudatja vele a vasut a menetdíj horribilis áremelkedését. Akárhány szegény ember, meg diák jött hozzánk panasza, hogy vissza kellett mennie az állomástól, mivel csak két korona 20 fillérje volt. Honnét szagolhatja meg azt a közönség, hogy a vasutnak haladnia tetszik a korrál és emeli az árakat? Talán annyi figyelmet mégis csak megérdemelne az a szegény közönség, amelynek zsebéből él a vasut, — hogy tudassa vele kedves szándékát. Tessék közhirre tétetni plakátok és hirdapok útján, de nem így, mint ez esetben is, hogy a vasut halgat, mint a dinnye a fűben és az utazó csak a pénztárnál tudja meg, hogy 80 fillérrel drágább a jegy mint volt. Persze a vasutnak érdekében áll a hallgatás, mert az áremelést indokolni is kellene, indokolni pedig nem tudja és így inkább kedves meglepetésben részesíti a nyájat utazót.

És még egyet! Egyetlen szót sem szólunk ez áremelés ellen, ha ez a vasut a pénzünkért adna is valamit. Ad egy jó adag bosszúságot, idegességet, egyebet semmit. Mert akit nagyon meg akarunk büntetni, azzal semmit se csinálunk mást, csak ültessük rá a fogaras—szebeni vasutra, kinjában összes bűneit megbánja, minden adóssága eszébe jut és kibékül az anyósával. Ebből a szempontból hát mégis van haszna ennek a vasutnak. Nem hiszik, hogy a vicinális vasutak hirhedségében nem a miénk éri el a rekordot. Az a lassúság, az a kényelmetlen indulás és érkezés, az állomásokon való ok nélküli ácsorgás, amit itt végigélvezünk, elképzelhetetlen! A szegény utas a maga keserves 3 vagy 4 koronájáért fel kel reggel fél 3-kor, hogy 8 órára hihetetlen mérvű bosszankodások között beérjen végre Nagyszebenbe, mikor csak egy nagyon csekély mérvű gyorsítás és kevesebb álldogálás mellett bátran indulhatna fél hatkor a vonat, 2 és félóra alatt kényelmesen Szebenbe érhetne. De ezt így kívánja a m. kir. ész és tapintat. Vajjon mikor várhatjuk e tarthatatlan állapotok szan-állását? Hát ez ellen nincs apelláta?

Igaz ugyan, hogy azzal érvelnek, hogy ezzel az emeléssel Fogarastól egész Budapestig lehet utazni ujabban; de mi azt kérjük csak, hogy hány ember utazik átlag évenként Budapestre s hány Szebenbe? Szívesen cserélnénk a Szebenig járó 3 korona áraival a budapesti helyett, mert mégis legelőször szegény ember csak Szebenbe utazik s ezzel az áremeléssel sok szegény embert büntetett meg a: „MÁV!”

—ö.

Hozzászólás.*)

A „Fogaras és Vidéke” 36. számában a nagyon is aktuális cselédügy kérdését vetve fel, hadd mondjak én is egy igen tanulságos esetet.

A nálam szolgáló leány férjhez mentén, maga helyett egy román asszonyt hozott. Előre bocsájtom, hogy nagyon serény és ügyes volt, csak nem volt egyéb kívánsága, minthogy ő dirigálja a házat. Két három nap eltelt, egyszerre kijelenti, hogy ugy reggelire, mint vacsorára theát iszik. Miután, amint mondtam ügyes volt, teljesítettem kívánságát. Alig telt bele 3 hét, megbetegedett. Saját ohajtása szerint kórházba küldtük, honnan 2—3 nap elteltével, mint egészségest bocsátották ki. Előzőleg azonban azt követelte a kezelő orvostól, hogy állítson ki egy irást, hogyha helyére visszajő, egy nap dolgozzék, más nap pihenjen. Természetes, hogy az orvos visszautasította kívánságát. Ez utóbbi bolondéria után hozzám visszatérve nem említette ugyan, de, amint vacsora végeztével körülnéztem a konyhában, hült helye volt. Igaz, hogy másnap reggel nagyon korán beállított, nem szóltam neki, mert valóságos lelkieszmört érzek már, ha látom ezt az infámiát, mellyel minden lép-ten-nyomon ezek a személyek egész cinikusan az embert bosszantják, tudván, hogy rájuk vagyunk szorulva.

Másnap az eset ismétlődött, harmad nap reggel hiába vártam és azóta is. Ez utóbbi eljárása ellenében találhattam volna orvoslást, no de kinek van kedve ilyen cseléddel szolgáztatni magát. Máskülönb pedig a szerkesztői felszólalás nem is azért történt, hogy az asszonyok sorra elbeszéljék a cseléd-ek infámiáját, mert ez esetben egész bátran, csupa ilyen tanulságos történetekkel tölthetné meg a lapot, hanem, hogy miként gondolják az asszonyok a cselédmizériák orvoslását, mely most országszerte, mindenütt egyenlő.

No hát aki ezt a módot kitalálná, akár asszony, akár férfi, azt hiszem elevenen meg aranyoznák. Valamicskét lendítene a dolgon, a most már nem csak ország, de világszerte megindult mozgalom: a közös konyha; ha látnák, hogy az ember nincs éppen annyira rájuk szorulva. Ne tessék ettől a szótól annyira vissza hőkölni. Ha jól sejtem ez esetben csak az elnevezés üt szöveget némelyek fejében, mert hiszen számtalan család él, különösen nagy városokban, ott is vendéglői kosztot, magyarul mondva és ezek száma is leginkább a közép osztályból, tehát azon osztályból telik ki, akik minden esetre takarékosági szempontból teszik, megtaka-

* A felszólításunkra jött ezen első hozzászólásnak a legnagyobb örömmel adunk helyet, kérve hölgyeinket a folytatódó hozzászólásra. Szerk.

ritják ez által a drága fát, és ahol sok apróság van és csakis 2 cseléddel lehetne valamire menni, ott ez esetben elég egy a jóból. No ez meg már kiszámíthatatlan előny.

Némelyek azt tartják, hogy a közös konyha által veszt a családi tűzhely melegsége. No ez nyáron nem is volna nagy baj! Bocsánat a rossz óléért. De lássuk közelebről azt a féltett családi tűzhely melegét. Előre bocsájtom, hogy nem tagadom, hogy vannak kivételek, de saját tapasztalásom és számtalan családnál így kezdődik a nap: virrad, sőt már 6 óra, az asszony fülel, még semmi nesz a konyhában. Már most, ha nem akarja a háziakat álmukban zavarni, lassan kibukik az ágyból, ez az első meleg családi napsugár, felkölti a konyhakirálynét, ki gondoskodott róla, hogy föl ne ébredjen, ugy a fejére huzza a takarót.

Szegény asszony, talán szívesen visszabujna még alig elhagyott ágyában, de sajnos tapasztalta, hogy mindig a cseléd fekszik vissza, vagy ha nem is fekszik, de ha fél óra mulva kimegy utána nézni, még körülbelül abban az állapotban talál mindent, mint ahogy elhagyta. Ha tehát azt akarja, hogy férje és gyermekei idejében reggelizzenek és tisztán kikéfélt cipőbe és ruhába menjenek ki a hivatalban, ki az iskolába; akkor vagy magának is hozzá kell látni a teendőkhöz, vagy örökösen sarkalni a cselédet, ami a rosszabb oldala a dolognak, mert a férjeket is bosszantja a sok zsörtölődés. Ellenvetésül talán azt hozhatnók fel, hogy a közös konyha mellett is a reggelit otthon kell készíteni, de legalább a háziasszony nem gondol arra, hogy jaj Istenem, most a piacra kell küldenem; ki tudja mikor jó haza, mert hiszen ki nem látta volna, hogy verődnek karjaikon a kosárral csoportba a cseléd kisasszonyok, a lelkiismeretük nem igen nógatja, hogy otthon az asszonyt eszi a méreg a várakozásban, sőt ott hadd mérgeledjék, hisz azért fizet, azért ad enni. Megezik ám az is, hogy rossz húst hoz, vagy elfelejt valamit és akkor vissza kell küldeni. Már most, ha a háziasszony idejében el akar készülni az ebéddel, mert ha késik az a férj uramnak nem tetszik, szeretne idejében enni és méltán, hogy küssé pihenessen, mielőtt újra robotba megy; de akkor is, ha a háziasszony varrás, vagy egyéb ilyen teendőjével van elfoglalva, bizony nem kerülhet az az ebéd sem oly izletesen sem rendes időben és akkor ki a hibás? a háziasszony, mert azért asszony, hogy regulázza meg a cselédjét. Merész kívánság: pedig igaz, hogy így kellene annak lenni. Már most kérdem, ne legyen a nőnek más, nemesebb hivatása, mint a cseléddel mérgeledni, ha el is tekintenék attól, hogy a rossz kedélyhangulatot, mely az örökös zsörtölődés következtében erőt vesz a legszeledebb háziasszonyon, megérzik a gyermekek és férj uram is, ép úgy, mint viszont, ha a házigazdának voltak kellemetlenségei a hivatalban.

Hogyha nem is mind, de nagyon sok férfi azért nősül, mert nem csak a szeretkezésbe, hanem a vendéglői ételekbe is beleunt. Már megezik bizony az is, hogy a háznál is nem minden étel sikerül és a közös konyha különben is a tagok felügyeletére lenne bizva.

Két igen kitűnő gazdasszonynak ismert fiatal asszonykával beszéltem, egyiknek apró gyermekei vannak, a másikkal igen

kényes gyomru férje, akik azt mondták, hogy azonnal részesei lennének a közös konyhának.

Hogy hát a háziasszony mire fordítaná az így megnyert időt? azt mondom én, aki haszontalanságra fordítaná az most is elfecsérli idejét. De én így gondolom, nem lévén örökös izgatottságban, sokkal több melegséggel adná magát háza tájának csinájára, nyájasabb lenne gyermekeihez, férjéhez: a látogatókat nem traktálná az unalomig a cselédmizériákkal, mely ma minden osztályban napirenden van. Ha valahová megy is, mert ez a háztartás mellett sincs kizárva, nem volna a gondja szüntelen otthon, hogy vajjon míg ő távol van, mi történik otthon, ami szinte bönitőlag hat a társalgásra. Mondjuk, hogy a megnyert időből saját művelődésére is fordít keveset, vajjon kinek árt vele, a férjnek? gyermekeinek? mert különbség van ám a művelt nő és a kék harisnya között. Szerintem a művelt nő gondosabb háziasszony is. Jobban felfogja háziasszonyi mivoltát. Talán sétálni is több ideje marad; de evvel csak egészségét mozdítja elő, mert hiszen azt már mindenki tudja mai napság, eleget oktatják rá a doktorok, hogy a háznál való mozgás, nem pótolja a szabad levegőn való egyenletes mozgást.

A legelőnyösebb oldala pedig a közös konyhának az, hogy látván a cselédek, hogy nem vagyunk olyan erősen rájuk szorulva, mert esetleg ahol eddig két cseléd volt, ott egy is elég és ahol eddig nagy leány kellett, ott kisebb is megfelel, ők is alább hagynának az igényeikkel és kissé megjuhászódnának.

Ha a közös konyha nem volna célszerű, akkor külföldön, kiket pedig mi olyan nagyon szeretünk toiletté és egyéb dolgokban utánozni, nem létesülve egyik a másik után, sőt akár hány helyen már közös háztartás is van.

Aki már előnyösebb módját tudja a cseléd mizériák megszüntetésének szívesen legyőzöttnek nyilvánítom magamat. M. Ka.

H I R E K.

— Für Vilmos távozása. Bizonyára többen megállnak e névnel s gondolkoznak, hogy vajjon ki volt az Für Vilmos? Mert ő is azok közé a szorgalmas, munkás és elvontuló komoly hivatalnok emberek közé tartozott, akik nem szószátyároskodással, párbaj hősködéssel verdesték a levegőt; aki nem igen sepepte ki a fényes báltormeket, nem durrogatott pezsgős palackokat, nem tenniszezett, hanem távol Fogaras társadalmától mint vasuti állomásfőnök egyedül hallgatta nem a tenger mormolását, hanem a táviródrótok zugását, a vasut zakatolását, igen itt, a világtól elvonulva a Fogarasi állomáson volt tizenkét hosszú éven keresztül s ott pontosan és hűségesen teljesítette főnöki dolgait. De hiába ő is úgy volt mint a többi halandó emberek, lelki világában mindig élt, zibongott valami a szülőföld, a pátria iránti vonzalom és szeretet ez vonzotta őt is. Most a felsőbbség teljesítette óhaját, ha nem is egészen, de részben, mert szülőhelyéhez közel a nagy magyar Alföldön, az ország szívében élhet ezután, mert Békési állomásfőnök lett. Kevesen ismerték őt igazán, de akik ismerték azok egy egyszerű, de őszinte igaz embert veszítenek el benne, a Fogaras vasuti állomás pedig hü főnökét, pontos munkását. Elkerülhetetlennek tartjuk tehát, hogy bucsút ne vegyünk tőle, akit főszerkesztőnk-

kel együtt egy almamater nevelt a szabad-szellemű miskolci főgimnázium. Kívánjuk tehát neki, hogy Békésen, az Alföldön családja körében jól érezze magát s ne feledkezzék meg a mosszetávolban rólunk, a főséges havasok alján élő emberekről. Isten vele!

— Uj tanítónő. A Pozsonyba áthelyezett Jambrikovics Blanka áll. polg. iskolai tanítónő helyett Ludwig Emma személyében új, helyettes tanítónőt küldött Fogarasra a vall. és közokt. m. kir. miniszter. Kívánjuk, hogy új állomása helyén jól érezze magát.

— Brassó vármegye alispánja azon üdvös rendeletet adta ki a hatóságoknak, hogy ott ahol szükség van rá, — a fadrágulást kikerülő — községi fátelpeket kell létesíteni. Követésre méltó példa!

— A dal. A dalért lelkesülő közönségünknek nemsokára alkalma lesz magyar dalegyletünk estélyén s előadásán gyönyörködni. Amint halljuk, a nyári szünidő lejárván, e hó 12-én dalosaink is megkezdették a tanulást s minden ezután következő hét hétfő és csütörtök estéjén fogják a tanulási órákat megtartani. Hogy alkalmunk lesz egy kellemes estélyt végig élvezni, legalább azt képzeljük, de hogy úgy lesz-e, az még a jövő titka. Mert — nem tudjuk igaz-e, nem-e, de úgy halljuk, hogy az első próbaestén a 46-48 működő tagból alig voltak 18-an jelen. Hát ez aztán csakugyan érthetetlen dolog. Eddig a dalárdisták a közönség részvételestől panaszoktól, most megfordítva, a dalárdistákat lehet a részvételestől vádjával illetni. A fáma azt beszéli, hogy jövőben a nem működő tagok névsora nyilvánosan lesz publikálva, tehát esetleg még lapunkba is belekerül a lista. No, de reméljük a legjobbat. Valószínűleg a nyári hosszás szünidő okozta csak, hogy a tagok többen elmaradtak az első összejövetelről, de már hétfőn este valamennyien együtt lesznek. Hisszük, hogy az eddigi lelkesedés nem holmi szalmaláng volt, hanem az igazi hazafias érzület megnyilatkozása, amely kell, hogy örökké tartson, meg ne szűnjön.

— Lopások az országosvásár alkalmával. A lezajlott országosvásár alkalmával — bár az idegen forgalom nagyon kevés volt — több lopási eset fordult elő s különösen veszélyeztette a közbiztonságot egy 8 tagból álló tolvaj szövetség, kik mindannyian Szeben megyei nagycsüri lakosok. Ezen bandának a tagjai, ugymint: Buta Lina, Buta Anna, Csandu Dávid, Buresa Veronika, Buresa Lina, Faur Miklós, Stojka Eva és Nedeku Mari a csizmadia sátrakat lepték el s onnan kilenc brassói csizmadia kárára 9 pár csizmát loptak el 150 korona kárértékben. Tetteseket a csendőrség elfogta s az összes lopott tárggyal együtt a helyi kir. járásbírósnak átadta.

— Éretlen stikli. Egyes éretlen inasok, vagy pedig gyerkőcök egy idő óta azt a szokást vették fel, hogy a Fleissig és Táglicht féle szeszgyár mellett folyó patak partján, a városliget felé vezető gyaloguton este drótot huznak ki azért, hogy a járőkelők felbukjanak benne. Kérjük a rendőrséget, lesse meg és csipja nyakon ez ostoba tréfa véghezvivői, mert ha valaki ott kitöri a lábát, azt hisszük szomorú lenne a tréfa vége. Szinte esodálkozik az ember, hogy a mai túlórett gyerekek között még ilyen ostoba, éretlen csinnyitvány is akad.

— Nagy tűz. Mint Besimbákról írják, ott e hó 13-án óriási tűz pusztított, amely

30 gazda házát, csürét, szóval mindenét teljesen tönkre tette. A szerencsétlenséget gyűfával játszó gyermekek okozták és most egy kis gondatlanság miatt 30 család koldusbotra jutott. S ime ezért int a közmondás, hogy: nem jó a tüzzel játszani.

— Bedőlt ház. Már ezelőtt négy évvel megjósoltuk, bár nem vagyunk Falbok, hogy a vadkertben levő 143. számú rozszant ház életveszélyes és be fog dőlni. Most teljesedett be a jóvendülés, mert a ház, az elmúlt héten tényleg összeomlott, hajléktalanná téve lakóit. Hja, az idő vasfoga mindent megemészt.

— A jó cselédszerző. Krecsun Anna marosújvári illetőségű cselédeány folyó hó 12-én reggel a rendőrségen megjelent és panaszt tett, hogy őt Gärtner Jenő zongoramester f. hó 9-én Marosújvárt egy ottani Renn János nevű egyénnek közreműködésével azzal a kijelentéssel fogadta fel cselédnek, hogy itten Fogarason egy uri helyre szobalánynak fogja alkalmazni. Amidőn azonban ide Fogarasra megérkeztek, csak akkor fedezte fel azt, hogy rutul be van csapva, mert őt nem szobalánynak, hanem a Szabó-féle üzletbe csereárunak hozták. Rendőrség ez ügyben a vizsgálatot folytatta és amint értesülve vagyunk ebben az ügyben több bizonyítékot szerzett arra nézve, hogy a szegény tudatlan és hiszékeny leányokat ilyen módon szállítják a Szabó-féle üzlet számára. Ezen botrányos ügyben az illetékes hatóságok részéről szigorú vizsgálatot és ítéletet kérünk.

— A régi lámpatartók. Eddig szépséti és gazdasági szempontból hangoztattuk folyton a régi, félrebillent petroleumos lámpák eltávolítását. Most már azonban valóságos közbiztonsági ügy fejlődik belőle. A szelek, az inasok gummipuskái teljesen használhatatlenné tették már ezeket a lámpákat, úgy, hogy most már a bépálinkázott emberek, félreecsapott kalappal nézik, lesik, hogy kinek a fejére zuhanjon. Valóságosan veszélyeztetik a közbiztonságot, de hát míg egy „nagyfejűre“ rá nem zuhannak, addig hiábavaló minden felszólalás.

— Holttest. A rozsnói erdőben egy mállott női hullát találtak. Felismerték a Rozsnóból három évvel ezelőtt eltűnt Marga Mária oláh asszonyt. Örökre rejtély marad, vajjon öngyilkos lett-e, vagy gyilkosságnak esett áldozatul a szegény asszony.

— A perpatvar vége. Tórcsvári levelezőnk írja, hogy Áron Picu folyó hó 2-án száj- és körömfájással fertőzött Rozsnóról 5 drb. marhát hozott haza Szohodolra és azokat a Dudeszku Jozsiv földjére hajtotta legeltetés végett. Ebből perpatvar lett minnek következtében Dudeszku Picut forgópisztollyal oldalba lötte, azonban a ruhán átment golyó csak a bőrreig hatolt. Az eljárás mindkét féllel szemben megindított.

— A mai cselédek. Csiknemasági illetőségű Okos András kocsis, a kit Bárdossy Mihály tórcsvári főszolgabíró, rossz magaviseletéért ezelőtt két hónappal elbocsájtott, úgy bosszulta meg magát, hogy a mig a főszolgabíró Fogarason időzött a főispáni beiktatáson, addig Okos András nevét megszegyenítő oktalansággal a főbíró összes borát kieresztette, miközben magát jól leitta, s ilyen illuminált állapotban csipte le a csendőrség.

— Ritka vendégek. A hosszú, kínos és fárasztó nyári nagy manővereknek hála istennek végük van. Ismét e nyáron is megkinozták fiainkat a katonáék s e mellett el-

költöttek a mi zsebünkre egy pár ezer koronát. Mint halljuk nem ment épen simán s minden baloset nélkül a nagy gyakorlat, mert amint a ritka vendégek a huszárok és tűzterek belovagoltak városunkba: tőlük hallottuk, hogy a huszárok alul 30 ló dőlt ki s dőglött el, 10 délceg huszár pedig szintén a manővernek lett az áldozata, akiket ott temettek el, ahol elhaltak, ridegen, katonásan. Bizony cifra nyomoruság a katona élet s a szegény szülők retteghetnek ilyen alkalmakkor, hogy nem jön-e fiuk helyett valami szomorú, leverő hír, vagy pláne fekete pecsétes levél, mely a hiob hírt hozza. Jól mondta Petőfink, hogy a „katona pálya fene sik, mert rajta az ember könnyen felesik!” —

— Magyar Otthon. Elsőrangú penzió a város központján. Családok, házaspárok és magános urak részére. Elegánsan berendezett szobák külön bejárattal, villanyvilágítással. Rézágak, fürdők, lift, kitűnő konyha. Olcsó árak. Főherceg Sándor utca 30. sz. Budapest.

— Adatok vidékünk történetéhez (a „Századok”-ból). A „Századok” idei III. füzetében Takács Sándor „A magyar malom” című cikkében Fogaraszvármegyéről is megemlékezik Fogaras 1632. évi összeírása „egykerekű és két nyilú keő-teőreő” malmot említ. (Országos levéltár Urb. et Conscr fasc. 14.) Fogaras 1633. évi összeírása szerint „ványoló azon határon vagyon; dürikölő (dűreklő) vagyon kettő, egy pokróccal vagy egy babóval tartoznak tüle.” (U. ott. fasc. 14.) A fogarasi portörő malomról 1632-ben ezt írják: „portörő malomház boronából csinált, két kerékre és tizenkét nyilú mozárta csinált, környöskörül palánkos, sindelyes kerttel kerítve.” (U. ott. fasc. 14.) Porumbák 1638. évi urbárium: „uj kása és só-törő malom hat nyilra; az nyilak (nyilak) végében vaskarikák, az gerendély végében vaskarika és csap.” (U. ott. fasc. 68.) Porumbákon 1649-ben keő-teőreő malom volt. (U. ott. fasc. 68. nr. 36.) A porumbáki 1649. évi urbárium szerint az ottani fűrészmalomban megvolt „az mivelő fűrés azhoz való szerzsámaival.” (U. ott. fasc. 78. nr. 36.) Porumbák 1638. évi összeírása posztverő malomról szól, „ezenül vagyon egy elkezdett, félben álló ványoló.” (U. ott. fasc. 68. nr. 41.)

— Milyen lesz az időjárás? Szeptember hónap bár elég kedvezőnek ígérkezik a bolygók részéről, de a nyári meleget még sem lesz képes pótolni. A szeptember 7-iki csomópontkor igen ellentétes hatások érvényesülnek, de meleg jelleggel, amit követőleg állandóbb jellegű idő érvényesül egészen majdnem a 18-iki csomópont hatásköréig, mely szeptember hónapnak a legkellemetlenebb része lesz. A 19-iki csomópont már csapadékos jellegű, a 21-iki pedig lehűlést, esetleg élénkebb szeleket, sőt vihart is hozhat, melyet követőleg ismét türhötőbb időt kapunk kisebb-változásokkal. Egészen véve szeptember hónap kedvezőnek ígérkezik a gazdasági terményekre nézve, eltekintve attól, hogy egy-két vihar bekövetkezése nincsen kizárva.

— A tudóvész pusztítása. A belügy-miniszter jelentése szerint a magyar bírodalomban 1907. április havában tudóvészben elhalt 8559 egyén. Az egyes erdélyi vármegyék szerint csoportosítva ezen halálesetek a következőképen oszlanak meg: Erdélyben Alsófehér 66, B.-Naszód 34, Brassó 15, Csik 84, Fogaras 27, Háromszék 46, Hunyad 104, Kisküküllő 51, Kolozs 77, Kolozsvár 19, Marostorda 89, Marosvásárhely 4, Nagy-küküllő 55, Szeben 61, Sz.-Doboka 102, T. Aranyos 65, Udvarhely 54, összesen 913.

— Ne nősüljete! A bécsi városi tanács főnöke, Posselt rendeletet intézett a bécsi városi tisztikarhoz és alkalmazottakhoz, hogy tartózkodjanak a nősüléstől és ha nősülési szándékuk van, előzőleg tegyenek közvetlen főnöküknek erről jelentést. Ugyanis nagy a panasz a tisztviselők eladósodása miatt és annak véli a bölcs tanácsos elejét vehetni, ha előzőleg meggyőződik a férjfelölt vagyoni

helyzetéről, mely ha kedvezőtlen és attól lehet tartani, hogy a nősülés által még rosszabbodni fog, akkor a nősülés egyszerűen tilos lesz. A statisztika ijesztő képét tárja föl a bécsi hivatalnokok eladósodásának és a tapasztalat azt igazolja, hogy a legényemberek ezen tekintetben sokkal jobb helyzetben vannak, amennyiben kevesebbel kijönnek, mint a nős tisztviselők, ha csak az asszony nem hoz pénzt a hához. Arról volt szó régebben, hogy az állam konvertálni fogja a tisztviselők adósságait, erről azonban most szó sincs, de a nősülést Bécs városa megnehezíti. Mit szólnak ehhez a leányos mamák, arról hallgat a krónika, mivel ezen rendelet a legújabb keletű és kihatását még nem ismerik.

Kérje ingyen

és bérmentve magyar nyelvű, gazdagon illusztrált főárjegyzékemet, 3000-nél több rajzzal, mindennemű nikkell-, ezüst- és aranyórák, valamint mindennemű szőlő arany és ezüst áruk, hangszerek, acél- és bőrárak stb.-ről eredeti gyári árban.

Nikkell remontoir óra . . . K 3.—
System Roskopf patent óra . K 4.—
Svájci ered. syst. Roskopf pat. K 5.—
Bejegyzett „Sas Roskopf” nikkell remontoir . . . K 7.—
Ezüst rem. óra „Glória” művel K 8.40
Ezüst rem. óra dupla fedéllel K 12.50
Ebresztőóra K 2.90 Konyhaóra K 3.—
Schwarzwaldi óra K 2.80 Kakkukóra . . . K 8.50
Minden óráért 3 évi írásbeli jótállás.
Nincsen kockázat! Beeserítés megen-gedve vagy a pénz vissza!
Első úragyár Brűx.

KONRAD JÁNOS,

cs. és kir. udvari szállító
Brűx 1422. szám. (Csehország).

Közönség köréből.*

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Becsés lapjának 1907. szeptember 8-iki 37. számában „Tűzeset az égő görög-gyufa dobálása miatt” című híre vonatkozólag, miután az személyemet is érdekli, szíveskedjék megengedni, hogy a tényállást természetűen előadhassam:

F. évi augusztus hó 31-én este 1/4 10 órakor a hitelszövetkezetből hazajövet a Török járásbíró ur háza előtt találkoztam Fazakas rendőrrel, ki nevelt fiamat kísérte, kérdésemre, hogy miért kíséri, azt felelte, hogy gyufát gyújtott az utcán s ezért be kell kísérnie. Ismerve rendőrségünk brutális eljárását, hogy bezárt ajtók mögött egyes egyéneket úgy elvernek, hogy orvosi lát-leletet kell az illetőnek váltania, felszólítottam a rendőrt, hogy a fiu nevelője én vagyok, tehát nem engedhetem meg, hogy felkísérje, hanem tegyen jelentést és a felelősséget el-vállalom. A rendőr erre a fiut megfogta és löködni kezdte, mint valami csirkefogót. Én azonban a fiut kivettem a kezéből s erre a rendőr elkezdett káromkodni. Engemet pedig feltartóztatott, hogy sem haza menni nem tudtam, sem felkísérni a rendőrségre nem volt hajlandó, hanem balkezével megfogott és kardot húzott, hogy levágjon, mire szemtanum volt özvegy Goldberger Sámuelné és fia László, kik szintén figyelmeztették a rendnek t. őret, hogy nem szégyenli magát egy polgáremberre kardot húzni. Erre ismét elkezdett éktelenül káromkodni, én látva, hogy a t. rendőr ur azt akarja megmutatni, hogy ő kardot hord s azt akkor használja, amikor neki tetszik, gyorsan kirántottam magamat a kezéből, az ő két kezét megfogva a kardját a hüvelybe visszanyomtam s magamtól félrelöktem s ott hagytam. A rendőr újból kardot rándott s utánam vetette magát, de miután el nem érhetett, az időközben kijött Zöldi Józsefet támadta meg, kit tetleg meg is bántott.

* Az „audiatur et altera pars” elvénél fogva a közönség érdekében részrehajlatlanul közölnünk kell az ide mellékelt cikket is, hogy bennünket a n. é. közönség vádjára ne érjen; de mivel az ügyet hitelen nem ismerjük, ezért a cikkért tehát felelősséget nem vállalunk.
Szerkesztőség.

Nem igaz tehát, hogy őt megtámadták volna, sőt ő támadott teljesen jogtalanul s nem igaz az sem, hogy a kardját jogosan húzta ki.

Intézkedést kérünk az iránt, hogy jövőben olyan rendőrök vétessenek fel, kik a kötelességüket ismerik s azt szabályszerűen végre is hajtják, mert maholnap a sétáló közönségnek nem attól kell őrizkednie, hogy a zsebmetszők kifosztják, hanem attól, hogy rendőrrel ne találkozzék, mert egyszerűen bekisérik s úgy elverik zárt ajtók mögött, hogy az amugy is csekély keresetét a patikára és orvosi látleletre kell költenie. Tisztelet a kivételnek, mert ma is van Fogaras városnak egynehány ügyes, megbízható rendőre, de nem mind olyan. Különben az ügy a bíróságnál nyer elintéztést s ott ki fog derülni az igazi tényállás.

Tisztelettel
Bodor Béla.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

THIERFELD DÁVID.

Szám 4000—907. nk.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy Fogaras rendezett tanácsu város szervezési szabályrendelete, — melyet a városi képviselőtestület 1907. évi szeptember hó 3-án tartott közgyűlésében 3. jkvi pont alatt hozott határozatával megalkotott — 1907. évi szeptember hó 5-én a városházán 15 napi közszemlére kitétetett.

Ezen idő alatt az érdeklődők által a tanácskozási teremben betekinthező és az ellen a felebbezések ugyanott beadhatók.

Fogaras, 1907. szeptember 4-én.

Belle Sándor,
alispán.

Csemegeszőlő,

csakis elsőrendű nemes fajok, postakosaranként 2.80 kor., 100 kg. vételnél 40 kor. Csemege alma és körte postakosaranként 2.40 kor. 100 kg. 24 koronától feljebb. Görög és sárga dinya 100 kg. 10 kor. turkesztán és ananász 32 kor., postakosaranként 2.40 kor. Vasuti rendelést csakis előleg beküldéssel szállít:

SZABÓ 195.

gyümölcskivitele CSONGRÁD.

Kiadó lakások.

Honvéd-utcában, 5-ik szám alatti
uj ház; 4 szoba, téli- és nyári-
konyha, valamint az 1-es szám
alatt levő kisebb lakás

**AZONNAL
kiadó.**

Bévebber:
Zöldi József tulajdonosnál.

Kereskedelmi könyvvitel,
magyar és német levelezésre
ajánkozik egy szakavatott mérlegképes

KÖNYVVEZETŐ

naponta 2 órai fog-
lalkozásra helyben.

Címe megtudható e lap
— kiadóhivatalában. —

KITÜNŐ FAJ

csemege-szőlőt

5 kg. postaküldeményt szállít
4 korona 20 fillérért

DARVAS MIKSA szőlőkivitele
DEBRECZEN.

Rum és legfinomabb likör
előállításához küld uta-
sitást ingyen

WATTERICH A.

Budapest, VII., Dohány-utca 5.

Ajánlom a n. é. közön-
ség b. figyelmébe a leg-
jobb hirű

Dréher Antal-féle kőbányai sört.

Főraktár Fogaras és
környéke részére

Járos I. cégnél

Kapható még Fogarason:
Chiba F. Károly cukrász-
dájában és özv. Goldberger
Sámuelné üzletében.

BUDAPESTEN

AZ EGYETLEN

FÜGGETLEN

ELLENZÉKI

NAGY NAPILAP

„AZ Újság”

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre	28 kor.
Fél évre	14 „
Negyedévre	7 „
Egy hónapra	2.40

Megrendelési cím:

„Az Újság” kiadóhivatala
Budapest, VII. Rákóczi-ut 54.

FISCHER és TÁRSA NAGYENYED FA és SZŐLŐISKOLÁK

150.000 GYÜMÖLCSFA CSEMETE, 1.000.000 GYÜMÖLCSFA - ALANY, 1.000.000 ÉLŐ SÖVÉNY CSEMETE, SÉTÁNYFÁK DISZCSERJEK, RŐZSÁK TÜLEVELUFÁK, STB.	1.000.000 SZŐLŐ OLTVÁNY EUROPAI ÉS AMERIKAI SIMA, ÉS GYÖKERES VESSZŐ. ÁRJEGYZÉK ÉS MIVELÉSI UTASÍ- TÁS INGYEN.
---	--

Visszelárusítók kerestetnek!

Harisnya nélküli petroleum izzóvilágítás!

5% olaj megtakarítás.

Korommentes!

Szagtalan!

Robbanásmentes!

Eltörhetlen!

Lámpaátalakítás fölösleges.

10" = 1 Kor. 75, 14" = 2 Kor. —, 16" = 2 Kor. 30.

Utánvét és postadíjmentes!

Átnézet díjtalanul!

Petroleum-Glühlicht-Industrie Kronach

(B A Y E R N.)

Visszelárusítók kerestetnek!

HAZAI GYÁRTMÁNYU KÜLÖNLEGESSÉGEK
valamint valódi angol, scot, stb.

Gyapju szövetek Legnagyobb választék.
Minták azonnal bérmentve.

Lischka József

posztóraktára,

BRASSÓ.

NINCS GÉPEZET!

CSEPPFOLYÓS GÁZ

Palackban készen szállítjuk

Legszébb világitás!

Bárhol alkalmazható!

VESZÉLYTELEN.

Kezelést nem igényel!

Nijltalan felvilágosítást ad:

Cseppfolyós gázgyár

Czinkota (Budapest).

OLCSÓ VILÁGITÁS

Csemegeszlő és dinya

naponta friss küldemény a legkitünőbb fajkból a legolcsóbb napi árban kapható

THIERFELD LIPÓT

nagykereskedőnél, FOGARASON.

**Törekvő emberek
figyelmébe!**

T. Szücs Mihály és Tsa

cég Nagyváradon, füzes fatelep 3. sz. alatt
ajánlja új alakú és igen célszerű törvényesen védett
— saját rendszerű hornyolt —
cement tetőcserép kézi gépeit,

cement és homok keverékből előállítandó igen szilárd tetőcserép gyártására, mely által homokos vidéken, vagy homokos folyó közelében kevés befektetéssel **NAGY JÖVEDELMEZT BIZTOSÍTÓ ÜZLET LÉTESÍTHETŐ.** —
Nagyobb mennyiségű üzleti gyártáshoz gépeinkkel társul is elmegyünk.

Építésszek és uradalmak saját használatra is gazdaságosan gyártathatják, mivel a gépek hordozhatók és bárhon felállíthatók, az üzlet bekezdésére legalkalmasabb az őszi idő.

Kérjük mielőbb érdeklődni bővebb értesítést személyesen vagy levél útján fenti cégtől beszerezni szíveskedjék, hol a gyártás módja a kész cserép és az azzal eszközölt tetőfedés is megtekinthető.

Van szerencsém a n. é. amatőr-fényképész közönség b. figyelmét felhívni az újonnan berendezett

**fényképészeti
CIKKEKKEKEL**

dusan felszerelt nagy raktáramra, hol mindennemű kelléket

**a legjobb minőségben
és a legolcsóbb árak**

mellett lehet beszerezni.

Szives pártfogását kérve, maradok
— kiváló tisztelettel —

Thierfeld Dávid.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 63,
által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák,
sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecsavágók, répavágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu Portland-Cementet ajánl olcsó áron a

Portland-Cement-Gyár
— Brassóban. —

Fogarason kapható: Gebauer W., Schul H. és Thierfeld L. urak kereskedéseiben.

Ny. Thierfeld Dávid könyvnyomdájában, Fogarason.